

”Med døden er det ligesom at se på solen”

Sådan lyder titlen på en bog skrevet af den amerikanske psykolog og psykiater, Irwin Yalom. Den handler om døden. Med døden er det ligesom at se på solen, siger han. Det kan man kun gøre nogle få sekunder, så må man se væk igen. Sådan synes jeg også det er med mit arbejde på hospice.

På stuerne leves livet, og der foregår al den behandling, som de syge har brug for. Sygeplejersker, læger, fysioterapeuter, de frivillige, og også psykolog og præst har sin gang der og står klar til at opfylde de behov, der måtte dukke op. Jeg har på stuerne mange samtaler med folk, som handler om det svære i det at skulle dø. Sammen taler vi om det liv, der snart er forbi, og den tid, der er tilbage. Er der noget, som skal siges og gøres i forhold til den og dem, man holder af? Er der noget, som kan mildne den angst for døden, som er den største angst af alle, fordi der ikke er nogen udvej?

Vi deler vort fælles livsvilkår med hinanden, og jeg tilkendegiver, at jeg sidder i samme båd som den, der skal dø. Jeg skal blot ro lidt længere, før det sker, og jeg er også bange for det ukendte og for at forlade dette liv. Det er som at se på solen. Vi er sammen om det helt ubegribeligt tungeste vilkår af alle i vort liv: at vi skal tage afsked med dem, vi elsker overalt på jorden. Vi kan ikke holde til det ret længe af gangen, så vi taler også om alt muligt andet. Vejret, maden, børnene og børnebørnene og hvad der nu ellers falder ind.

I fælles rummet er der liv og snak ved alle dagens måltider. Her kigger vi væk fra solen, væk fra døden og lever livet, som det nu er, når det er helt almindeligt hverdagsagtigt og godt. Det er nødvendigt, at vi gør det, for vi kan ikke holde til at være i de svære, bange følelser hele tiden.

Det er den kontrast jeg oplever ved at arbejde på hospice, en stor og nødvendig kontrast, for med døden er det som med det at se på solen. Vi kan kun holde til det få sekunder af gangen, så må vi vende os væk og i stedet leve livet på de vilkår, vi nu har det. Ganske vist med solen hængende over os hele tiden, som den der varmer og giver liv, og på samme måde med døden som den, der giver alting betydning nu. Men vi må vende os væk, glemme det vilkår for en stund og leve, mens vi er her i det liv, der er vores.

Hospice- og sygehuspræst Annette V. Hedensted